

„Naționalism” și „naționaliști” la Institutul Învățătoresc din Bălți

Liliana ROTARU

Politica de cadre în școlile superioare din RSS Moldovenească în perioada sovietizării învățământului superior era subordonată politicii naționale a statului sovietic. În perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial politica de cadre a Moscovei a balansat între ideologia oficială și pragmatismul utilitar, fapt care a generat, deseori, stări de conflict în colectivele școlilor superioare moldovenești.

Procesul de indigenizare a cadrelor didactico-științifice din RSS Moldovenească s-a confruntat cu o penurie exagerată de cadre didactico-științifice de origine autohtonă și a determinat statul sovietic să creeze colective eterogene din punctul de vedere al competenței profesionale, științifice și mai ales al originii etnice și sociale. O situație simptomatică pentru tot învățământul superior postbelic se conturase la Institutului Învățătoresc din Bălți, corpul didactic pestrîț al căruia pe lângă faptul că nu includea nici o persoană cu titlu științific, era alcătuit în mai mare parte din „trimiși” din diferite orașe și regiuni ale Uniunii Sovietice, majoritatea purtători de limba rusă, iar cadrele didactice românofone – erau de cele mai deseori originari din fosta RASSM sau reprezentanți ai etniilor slave, care își făcuse studiile superioare în România.

Nepotrivirea dintre scopul declarat al creării acestei școli superioare și calitatea, inclusiv lingvistică, a corpului didactic, a produs, după câțiva ani de activitate rusificatoare a institutului, un „naționalism moldovenesc”, promovat de directorii adjuncți – N. Borodavchin și I. Chirstea, originari din stânga Nistrului. Încrederea „moldovenilor” în discursul populist al regimului comunist, asociată cu lipsa de profesionalism, inteligența dubioasă, dar și voluntarismul „trimișilor” (stimulat de revitalizarea postbelică a mesianismului și șovinismului velicorus), au alimentat și stimulat manifestări naționaliste fățișe, care s-au concretizat prin declarații repetate de tipul „rușii nu au ce căuta într-un institut moldovenesc, dacă ei nu cunosc limba moldovenească”, „institutul a devenit rusesc și eu [N. Borodavchin - *n.n.*] nu mai am ce face în acest institut” etc. „Naționaliștii” de la Bălți

au fost susținuți de diferiți funcționari de la Ministerul Învățământului al RSS Moldovenească, inclusiv de ministrul Artiom Lazarev și de Nicolae Coval prim-secretarul CC al PC(b)M. Printr-un ordin din 20 august 1948 al Ministrului Învățământului 6 cadre didactice au fost eliberate din funcțiile pe care le ocupau la Institutul Învățătoresc pentru că „nu corespundeau posturilor”, iar în locul lor au fost trimiși proaspeți absolvenți-autohtoni ai Institutului Pedagogic din Chișinău. Dar „coaliția” cadrelor didactice ruse și a celor de etnie evreiască, a alertat organele de stat și de partid și a redimensionat politic „conflictul”, acuzând toți actorii din tabăra adversă de luptă împotriva comuniștilor și de faptul că i-au înlocuit pe profesorii-comuniști cu „persoane compromise de colaborare cu nemții în perioada ocupației”. Toate acestea completate de retractarea „naționaliștilor de la Bălți”, au determinat restabilirea cadrelor didactice eliberate de la Institutul Învățătoresc, prin decizia Biroului CC al PC(b)M în februarie 1950, și odată cu aceasta au perpetuat procesul de sovietizare, rusificare și rusianizare a învățământului superior și a societății din RSS Moldovenească, în general.